

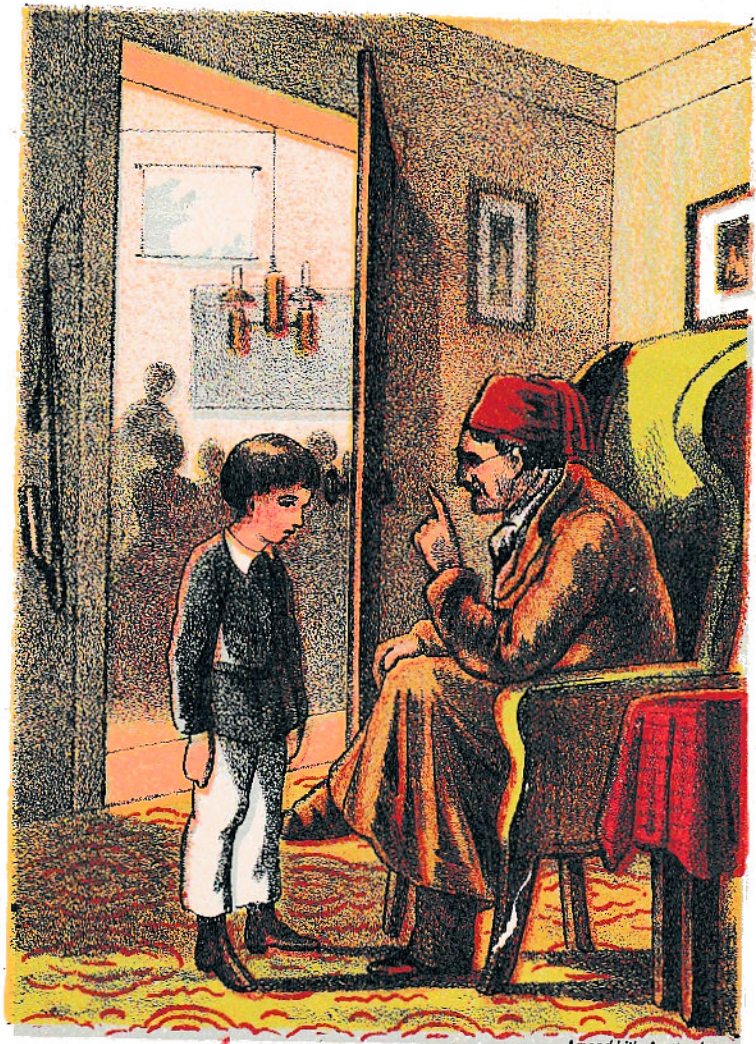
BEZINNEN

EER GIJ BEGINT

DOOR

F. H. VAN LEENT

J. VLIETGER AMSTERDAM.

Amend Lith. Amsterdam.

BEZINT EER GIJ BEGINT

DOOR

F. H. VAN LEENT

Met 4 gekleurde plaatjes

AMSTERDAM — J. VLIENER

1880

BEZINT EER GIJ BEGINT.

OF

DE GESCHIEDENIS VAN EEN VORST, WIEN DEZE SPREUK HET LEVEN REDDE.

«Karel, Karel!» zei meester Van der Hagen op zekeren morgen tot een zijner scholieren, «zult gij dan nimmer behoedzaamheid leeren?»

«Och, meester,» smeekte de knaap, «ik kon het waarlijk niet voorzien, dat een onschuldige steenworp zulke ernstige gevolgen zou hebben!»

«Dat is de gewone verontschuldiging der onbezonnenheid, knaap!» hernam de onderwijzer gestreng. «'t Ware beter, dat gij bedachtzaamheid leerdet, dan zoudt gij u zelven en anderen menig verdriet besparen. Hoe vaak heb ik u reeds gewaarschuwd, uwe driftten te beteugelen, — maar te vergeefs.»

«'t Zal wel zoo erg niet wezen, meester,» hernam de knaap, «en — en ik beloof u voortaan wat minder wild te zullen zijn!»

«Ik hoop van ganscher harte, dat deze les eene les voor geheel uw leven moge zijn,» antwoordde de meester. «Herinner u eens, hoevele ongelukken gij deze week alleen reeds uwer onbezonnenheid te wijten hebt:

eerstens geraakte het paard van den slager door uw luidruchtig geschreeuw op den hol, zoodat man en paard in de diepe gracht geraakten en, zonder tijdige hulp, beiden zouden verdronken zijn; toen wierpt ge uit baddigheid eene arme vrouw een brandenden zwemer in het aangezicht, met het ongelukkig gevolg, dat de vrouw, ernstig in het gelaat en aan het oog gekwetst, onder geneeskundige behandeling is gekomen, waarvan uw ouders de kosten in rekening gebracht zullen worden; en hedenmorgen werpt gij den zoon van uw buurman met een zwaren steen op het hoofd. Uit een diepe en gevaarlijke hoofdwond gudste het bloed langs de slapen van den ongelukkigen knaap, die het slachtoffer werd uwer onbedachtzaamheid. En inderdaad, ge hebt het nog aan zijne voorspraak te danken, dat ge niet in handen der politie zijt geraakt. Ware zulks het geval geweest, dan hadt ge kennis moeten maken met de gevangenis, en gij waart voor uw geheele leven gebrandmerkt als iemand, die reeds in zijne jeugd tot gevangenisstraf werd veroordeeld. *«Bezint eer gij begint,»* dat is eene spreuk, die bij knapen als gij diep in het geheugen moet gegrift staan.

«Deze spreuk heeft reeds menigeen het leven gered,» ging de onderwijzer na een oogenblik pauze voort, «en zoo gij lust hebt haar aan te hooren, wil ik u eene geschiedenis vertellen, die in de jaarboeken der wereld-historie tot een navolgenswaardig voorbeeld is opgeteekend en bewaard gebleven.»

«O, zeer gaarne, goede meester!» zeide Karel diep bewogen.

De meester, na een versche pijp te hebben opgestoken, zette zich gemakkelijk in zijn leunstoel, terwijl Karel aan zijne zijde plaats nam, en begon zijn verhaal aldus:

— «In een ver land woonde er eens een koning, wiens streven het was zijn volk gelukkig te maken. Deugd en rechtvaardigheid werden ten strengste door hem betracht, en hij schonk geen genade aan hem, die 's lands wetten had durven schenden. Allen die uitmuntten door wijsheid en kennis hadden toegang tot zijn paleis, en hij liet geene gelegenheid voorbijgaan om kennis op te doen van datgene, wat tot bevordering van het geluk zijner onderdanen of tot dat van hem zelve kon strekken.

Op zekeren dag, dat de vorst met een aanzienlijk gevolg was uitgereden, om aan het jachtvermaak deel te nemen, ontmoette hem een arme man, die den koning eerbiedig aansprak, zeggende: «O koning, gij wiens lust het is, om te leeren wat goed is en nuttig, beveel uwen schatmeester dat hij mij 100 goudstukken geve, en ik zal u daarvoor een spreuk leeren, die u gewis tot een zegen zijn zal.»

De hovelingen, verontwaardigd over zulk een eisch, ontrieden den vorst het verzoek des bedclaars in te willigen; doch de koning, nieuwsgierig te weten wat die spreuk zoude zijn, welke met zulk een hooge som moest betaald worden, gebood den schatmeester, de

verlangde 100 goudstukken terstond aan den bedelaar ter hand te stellen. Deze, het geld ontvangen hebbende, wendde zich, eerbiedig buigende, tot den vorst, zeggende: «De spreuk, o koning, die u voor menig gevaar en naberouw behoeden zal, ja, u zelfs nog eenmaal het leven zal redden, is deze:

«Bezint eer gij begint.»

De hovelingen konden ternauwernood den spottlach weerhouden, die om hunne lippen zweefde, en zich tot den vorst wendende, baden zij hem, den bedrieger door hunne dienaren te mogen doen binden en in de gevangenis werpen.

Doch de edele vorst gaf hun met verontwaardiging ten antwoord: «Beproeft niet dezen braven man eenig leed te doen, want hij heeft waarheid gesproken, toen hij beweerde, dat de behartiging der spreuk ons voor veel smart en naberouw hoeden zou. Juist omdat de spreuk zoo eenvoudige en algemeen is, wordt ze, helaas, maar al te vaak vergeten.»

Toen nu de koning des avonds van de jacht in zijn paleis was teruggekeerd, gaf hij bevel, dat de spreuk in elk vertrek van zijn paleis met groote letters op de deuren en wanden zou worden geschilderd, en in leesbaar schrift in al zijn tafelservies zou worden gegrift.

Wel baarde deze ingenomenheid van den koning met zulk eene eenvoudige spreuk algemeene verbazing, en menig hoveling ontzag zich niet, er spotachtig den neus voor op te trekken, doch eenmaal zou er een

dag komen, dat die eenvoudige woorden den koning en zijn hovelingen het leven zou redden.

En die dag bleef niet lang uit. Onder de stadhouders, door den koning aangesteld, was er een, wiens heerschzucht zoo verre ging, dat hij naar eene gunstige gelegenheid omzag om den vorst het leven te benemen en in zijne plaats den troon te bemachtigen.

Menige poging daartoe, in het verborgden beproefd, mistukte, totdat hij er eindelijk in slagen mocht, 's konings lijfarts voor een groote som geld om te koopen.

Toen nu de vorst op zekeren dag ernstig ongesteld was geworden en alleen eene tijdige aderlating zijn leven redden kon, was de lijfarts terstond bereid daartoe over te gaan.

Gunstiger gelegenheid dan deze kon zich wel nimmer voordoen. Met een vergiftigd lancet in de eene en een zilveren bekken in de andere hand, trad hij dan ook op den vorst toe, wiens ontbloote arm door den hofmaarschalk werd vastgehouden.

Juist stond de lijfarts gereed de ader te openen, toen zijn blik viel op de woorden: «*Bezint eer gij begint,*» die met duidelijke letters in den rand van het zilveren bekken waren gegrift. Als door een plotselinge ingeving bestuurd, wierp de lijfarts het vergiftigde werktuig verre van zich, en terstond een ander nemende, volvoerde hij de aderlating met zulk een gunstig gevolg, dat de vorst reeds den volgenden dag kon opstaan en eene kleine wandeling ondernemen.

De hofmaarschalk, die ooggetuige was geweest van de vreemde handelwijze van den lijfarts, deelde zijnen heer daarover zijne vermoedens mede. Toen de arts kort daarop des konings slaapvertrek weder binnentrad, om naar den toestand van den vorst te vernemen, sprak deze hem met vriendelijke stem aldus aan:

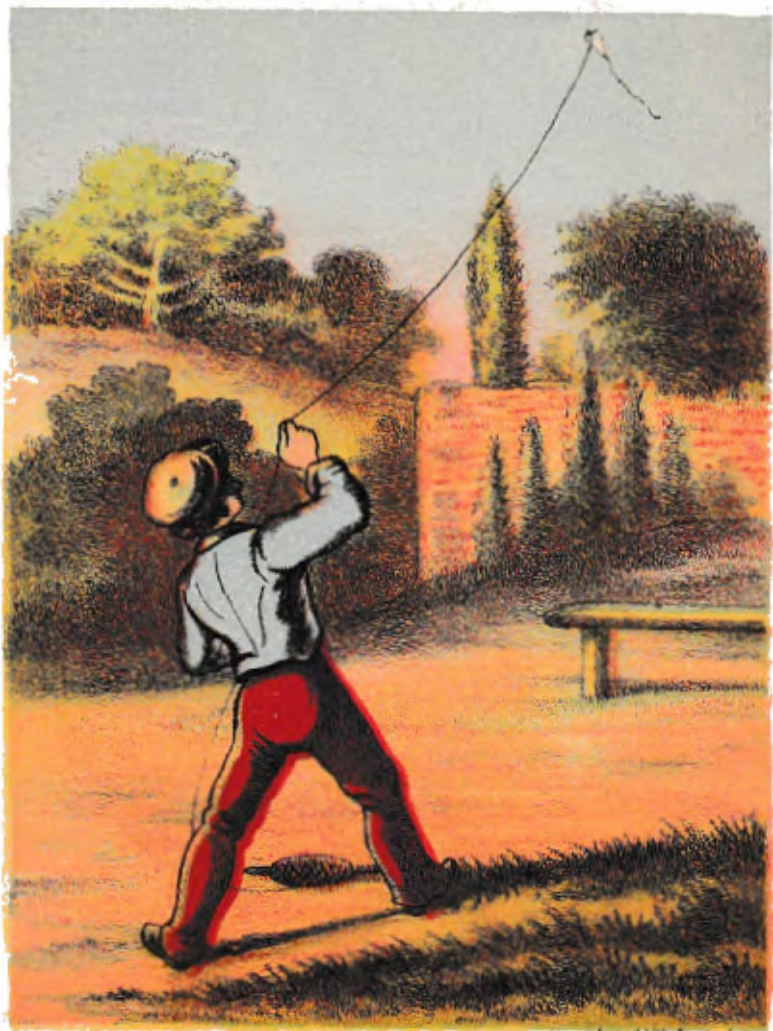
«Mijn waarde geneesheer, niemand dan de maarschalk en ik zijn getuige geweest van eene daad, die bij ons ernstige vermoedens tegen u heeft doen ontstaan. Uw plotseling berouw noopt ons echter uw boosaardig voornemen u te vergeven, mits gij ons de volle waarheid bekennen wilt.»

De lijfarts, die de vorst in waarheid genegen was, verhaalde nu zijn gebieder, dat hij zich door den stadhouder had laten omkopen, en voornemens was geweest van een vergiftigd lancet gebruik te maken, doch dat de spreuk op het zilveren bekken hem tot inkeer had gebracht en alzoo het leven redde van zijn heer, wien hij thans om vergeving bad voor zijn misdadig voornemen.»

De vorst schonk den lijfarts genade, maar de ondankbare stadhouder werd gestraft met den dood op het schavot.

Hier eindigde het verhaal van den onderwijzer, en met tranen van innig berouw beloofde Karel, ook die spreuk ter harte te zullen nemen.

En waarlijk, de certijds zoo onbedachtzame knaap groeide op tot een ernstig en vastberaden man, wiens leven tot een zegen werd voor zijne medemenschen.

Amold Lith. Amsterdam.

DE VLIAGER.

Dat is een vlieger naar ik meen!
Men vindt er in de wereld geen,
Die 't beter ooit zou klaren;
Wat staat hij stil, wat stijgt hij hoog!
Er is geen vogel, die zoo vloog,
Met negen strengen garen.

Nu broertje! kijk en pruil nu maar,
Uw vlieger is een duikelaar,
Hij heeft nooit lucht geroken.
Wat draait hij nu! wat dat beduidt?
O wee! mijn vlieger gaat siepuut,
Het garen is gebroken.

Ja, beste JAN! houd dat voor vast:
Een hooge vlucht geeft zwaren last,
En geeft zoo veel bezwaren.
Leer van uw vlieger, beste maat!
Wanneer men in de hoogte staat,
Dan breekt zoo licht het garen.

Weet gij hoeveel schoone starren.

Weet gij hoeveel schoone starren
's Avonds aan den hemel staan?
Hoeveel lichte en donk're wolkjes
Langs het ijle luchtruim gaan?
God, Hij heeft dat all' geschapen,
Star en wolken, groot en klein,
En Zijn Liefde blijft ze hoeden,
Nooit vergat Zijn trouw er één.

Weet gij hoeveel lieve kind'ren
Blij ontwaken elken dag,
En den morgen begroeten
Met een lofied en een lach?
God, Hij heeft die all' geschapen;
Hij, die al zijn scheps'len mint,
Vraagt voor zooveel liefde en trouwe,
Dat ook gij Hem liefhebt, kind!

Amend Lith. Amsterdam.

Een twaalfjarige held.

In het barre Noorden van Europa, onder andere in Noorwegen, Zweden, Rusland en Sibirië, worden hier en daar nog vele oorspronkelijke bosschen aangetroffen die niet alleen zeer uitgestrekt, maar daarenboven zeer dicht begroeid en donker zijn, dat het niemand gerade is, zich daarin te wagen.

Deze uitgestrekte wouden zijn niet alleen het lievelingsoord der eekhorentjes, die er naar hartelust in rondspringen, maar ook de arend bouwt er vaak zijn nest, evenals de korhoenders en wilde duiven. Doch het zijn niet deze boschbewoners die den mensch afschrikken in die schier onmetelijke wouden door te dringen, — er leven daar andere en gevaarlijker vijanden die zulks beletten, zooals vossen, wolven en beeren.

Aan die eeuwenoude bosschen grenzen meestal onafzienbare vlakten, steppen genaamd, en te midden van dezen slingert zich de breede heirweg, langs welken de gemeenschap wordt onderhouden tusschen steden en dorpen, meestal vele mijlen van elkander verwijderd.

Wanneer nu de winter is aangebroken en de sneeuw vaak vele voeten hoog de steppen bedekt, dan verlaten de wolven bij groote menigte hun ontoegankelijk woud,

om zich over de vlakke te verspreiden en er de reizigers aan te vallen.

Niemand waagt zich daarom onverzeld in die onveilige oorden — meestal wordt de tocht in gezelschap van vele andere reizigers ondernomen, die allen goed gewapend zijn en in sleden zitten, door twee of meer vlugge paarden getrokken. Wordt nu zulk een gezelschap door een troep hongerige wolven achtervolgd of aangevallen, dan hangt de redding niet van de vuurwapenen af, maar de vlugge rit der angstige paarden alleen maakt het ontkomen mogelijk.

Gebeurt het nu, dat de stoppen geen geneegzame prooi aan de hongerige wolven opleveren, dan zoeken deze gevaarlijke vijanden meer onbewoonbare streken op en sluipen vooral des nachts in de nabijheid der dorpen rond, om er een kudde schapen of runderen te overvallen. Dikwijls gebeurt het zelfs, dat zij zich in een dorp begeven en hier of daar een open huisdeur binnendringen, en wee dan de kinderen, die daar zonder hulp of toezicht mochten vertoeven!

Meestal zijn de bewoners dier dorpen op een bezoek van die ongenoodigde gasten voorbereid, en weten zij hen met hun veldgereedschap of dikke knuppels zoodanig te onthalen, dat ze zulks met den dood moeten bekoopen.

De geschiedenis der volken in die barre en woeste oorden is daardoor verrijkt geworden met tal van moedige daden en wonderen van tegenwoordigheid van geest

in het bekampen dier viervoetige vijanden, ja menig knaap heeft daar reeds op jeugdigen leeftijd blijken gegeven, dat hij de wolven niet vreest, maar zelfs in den strijd tegen hen is opgewassen.

Een enkel feit uit velen, die de geschiedenis heeft bewaard, wenschen wij u, lieve lezer, in de volgende bladzijden mede te deelen.

Wij verplaatsen ons daartoe in een dier Russische dorpen, ter eene zijde begrensd door een ondoordringbaar woud, en ter andere zijde aan een dier onafzienbare vlakten gelegen, waaraan dit land zoo rijk is.

't Was op een helderen herfstmorgen, toen een der dorpsbewoners, een man van vergevorderden leeftijd, zich alleen en ongewapend buiten het dorp begaf om eens naar zijne kudde te gaan zien, welke daar onbewaakt liep te grazen. Daar gekomen vond hij een zijner beste runderen stervend nederliggen. Zoo snel als zijne hooge jaren zulks toelieten, keerde hij naar zijne woning in het dorp terug en riep daar zijn twaalfjarigen kleinzoon, opdat deze hem in het vervoeren van het stervend rund zou behulpzaam zijn. Nauwelijks waren beiden eenige schreden van het dorp verwijderd, toen zich plotseling op hunnen weg een buitengewoon groote beer vertoonde, die veel lust scheen te hebben hen aan te vallen.

Te vergeefs beproefde de grijsaard het ondier met zijn knuppel af te weren, want de jaren hadden zijne krachten gesloopt, en toen hij wilde beproeven zich met zijn

kleinzoon door de vlucht te redden, werd hij zoo krachtig door den beer aangegrepen, dat er voor hem aan geen ontkomen te denken was.

De knaap echter, het gevaar ziende waarin zijn lieve grootvader verkeerde, verzamelde al zijn moed en de hooivork, die hij bij zich droeg, opheffende, gelukte het hem den beer daarmee een hevigen slag op muil en neus toe te brengen. Deze, door zulk eene onzachte bejegening verrast, liet zijne prooi los en wierp zich nu met open muil en uitgestrekte klauwen op zijn jeugdigen aanvaller. De knaap, hierdoor echter niet vervaard: hief nogmaals zijn eenvoudig maar geducht wapen omhoog, en wist daarmee den beer zoodanig te treffen, dat deze zwaar gewond op den grond nederzeeg.

«Dat hadt je niet gedacht, bruintje», riep de overmoedige knaap lachende uit; «wacht, vrindje, ik zal je die kunsten wel afleeren!» en ten derdemale zijn wapen opheffende, gelukte het hem zijn vijand zoodanig te wonden, dat hij stervend aan zijne voeten neerzeeg.

Gedurende zijn strijd met den beer, had de wakkere knaap geen tijd gehad naar zijn ouden grootvader om te zien; thans, nu de vijand machteloos daar nederlag snelde hij met uitgebreide armen naar den ouden man toe, die zich niet verre van daar had neergezet, uitgeput als hij was door het veelvuldig bloedverlies, veroorzaakt door de bekomen wonden, die de beer hem met zijne klauwen had toegebracht. Zoo vlug als hij

Amend Lith: Amsterdam.

kon, ijde de knaap naar het dorp en weldra keerde hij met eenige kloeke mannen terug, die den grijsaard behoedzaam naar zijne woning vervoerden, alwaar hij liefderijk verpleegd werd en zich na verloop van eenige weken weder in zooverre hersteld zag, dat hij zijne gewone bezigheden kon waarnemen.

De doode beer, dienzelfden dag door de boeren in triomf naar het dorp gesleept, werd voor een goede som verkocht en deze den moedigen knaap als cereprijs aangeboden; en toen den gouverneur der provincie eenigen tijd daarna dit voorval ter ooren was gekomen, onthoed hij den knaap bij zich aan huis, en overhandigde hem in naam des keizers een gouden medaille, tot belooning van zijn moed en kinderlijke liefde.

«Uit zulk een flinken jongen kan een kloek man groeien, waarop het vaderland trotsch mag zijn», sprak de gouverneur tot hem, en in waarheid, deze profetie is vervuld geworden. Johan werd met de jaren een flinke boerenzoon, die zijnen ouders tot hulp en zegen strekte; zijn edele inborst, zijn goed hart en moedig karakter maakten hem tot een sieraad van zijn stand en een geacht burger van zijn vaderland.

Tegenwoordigheid van geest in de ure des gevaars, gepaard aan onwankelbaren moed, — ze zijn in elken stand het sieraad van den man.

